

בָּלְחוֹת

DISCURSUS METAPHYSICUS

de

SIGNO & SIGNATO;

Quem

ADFULGENTE SALVATORIS GRATIA!

Cum

Consensu & Approbatione Amplissimi
Ordinis Philosophici, in Regio Fen-
norum Athenæo Academico,

MODERATORE

Adm. Reverendo & Excellentissimo Viro,

DN. M. SIMONE ΣΑΥΡΩΣ
Metaph. & Log. Professore Ordinario
Celeberrimo, Pastore in Pitis meritissimo,
Præceptore ac Promotore officioso men-
tis cultu plurimum colendo:

Liberalis Exercitii Gmtiā,

Probè philosophantium examini sifit

ISAACUS P. LAURBECCHIUS,
ad diem 1 Februarii, Anni M. DC. XCVI,
In Auditorio Maximo.

Aboæ, Impr. apud Jo. L. WALLIUM.

**REVERENDISSIMO IN CHRISTO
PATRI AC DOMINO,**

**DN. JOHANNI
GEZELIO,**

S.S. Theologiæ DOCTORI longè
Celeberrimo, Diœcesios Abo-
ënsis EPISCOPO Eminentissimo,
Academiæ PRO-CANCELLARIO
Magnificentissimo, Consistoriiq;
Eccl. PRÆSIDI Gravissimo; Do-
mino ac Patrono humillimâ men-
tis observantiâ æternum
suspiciendo,

**DIVINAM BENEDICTIONEM,
SERENAM VITAM,
NESTOREOSQVE ANNOS!!!**

Dieridum Antistes, Præsul quoque
magne Patrono;
Tu decus atque avi gloria ma-
gna Tui:
Abodico in tractu Mystas moderamine Sacro
Inspectans, Sacrae religionis apex.
Hic favor ille tuis rutilat, cunctasque per oras
Spargitur eximus, mensque benigna bonis.
Sic cum Pierio ferret mens percita rore,
Descendo in laudes, Præsul amande, tuas.
Commendo ingenii factum tenuesque pagellias,
Quas mea corrasit vena tenella fatis.
Quanquam materies tantis haud laudibus illis
Est sat digna tuis, sive favore tuo.
Charta hanc aspicias, Præsul, modò mente Serenâ!
Nempe tibi Clario missa legenda Deo.
Voce Humili peto, Mæcenas, dignere favorem;
Aonii nostri lucida stella chori!
Vivito noster amor sacrorum antistes amande;
Neleide senior, Mathusalaque seqvax!

Ceu
Optat dobetque
REVERENDISSMI PATRIS ac DOMINI

Humillimus cliens

I. L.

*Admodum Reverendo & Excellentissimo
VIRO ac DOMINO,*

Dn. M. ANDREÆ WANOCHIO,

*S.S. Theol. PROFESSORI Ordinario Ce-
leberrimo, PASTORI in Lund Vigil-
lantissimo, utriusque Consistorii AD-
SESSORI, MÆCENATI ac PROMO-
TORI officiosâ mente
colendo.*

Juxta ET

*Amplissimo ac Præcellentissimo
VIRO atq; DOMINO,*

Dn.M. CHRISTIERNO ALANDRO,

*Eloquentiæ PROFESSORI in Regiâ hâc
Academiâ Aboënsi dexterimo, Con-
sistorii ADSESSORI, PROMOTO-
RI ac PRÆCEPTORI Maximè
devenerando.*

**PROSPERITATEM, DIVINAM BENE-
DICTIONEM & SALUTEM!!!**

Musas qui recolunt & culmina scandere
tentant
Pindi, non felix ingrediuntur iter
Pandit ut invidiam Momus vulgusque rebelle,
Et viles animæ temnere cunctæ volunt.
Censent occulto doctos procedere ab ortu,
Quando vident alios non similem ire viam.
At si formavit meliori doctus Apollo
Ingenio mentem proficiente bonam,
Tunc, reor, occulto sese occulta vit in antro
Phœbus; quam sortem nec mea fata ferunt.
Nullum namque meum volui affectare brabéum.
Ut tentem fausto sic potuisse pede.
Inter nempe viros magnos, summosq; Magistros,
Vel dubitare decet, numne Minerva favens?
Ergo tibi primū, Per quam Reverende Professor
Et Pastor, scriptum do puerile meum.
Haud desperanti Phœbus suggeſſit in aures,
Ut vile hoc mittam munus & ipſe tibi,
Tertie Palladii Nostri Reverende professor,
Theiologūm celebris firma columna chorū!
Plurima reſequitur Musis sacra caterva,
Ex quā nunc minimus vel reputabor Ego.

Hicce

Hicce etiam tenuis fætus tibi conspiciendus
Occurrat, gratâ non sine mente peto!
Tuc bartas facilis quoq; per lege, clare professor,
Eloq; Latii dexteritate potens.
Commemorare decet, quām cures Tute juventā!
Deficit ait ætas ingeniique favor.
Sermones dictos Tibi fundere maxima cura;
Res grandes, humiles, his mediasque refers.
Gratulor hinc multūm mibi vobisque, o studiosi,
Te præceptorem nosmet habere psum.
Tu nec submissæ iam despice munera mentis:
Sic durent vite molliæ fata tua!
Da veniam puerō, simplex quia vena renarrat,
Quæ nequeant meritū hoc æquiparare tuum.
Vos animum tenui submissum noscite scripto,
O præceptores, atque favete boni!
Astripotens Dominus, qui fecit mænia cæli,
Sospiter & servet vos simul usque diu!
Vivat uester amor nobis per Secula multa;
Vobis permaneat gloria, vita, salus!

Ita animitus optat ac vovet

I. P. L.

IN JUVENEM,

Natalium gloriâ, propriæque virtutis,
eruditionis, modestiæ, vitæque inte-
græ laude conspicuum
apprimè,

Pereximum & Præstantissimum

DNI. ISAACUM LAUR-
BECCHIUM,

Ad Parentis decora eleganter con-
tendentem, Disputationis hujus Aucto-
rem & Defensorem solertissimum,
Amicum & Comilitem suum
æstumatissimum,

ΣΤΥΓΧΑΡΜΑ :

Es οἱρύνειο μέγιστον ἐυχρυσον καὶ θυρεὸν ἔστιν;
Περίγραψον τὸ χρηστὸν χαρίτων, καὶ γράμ-
ματον ἔσθλοις.
Πᾶσι δὲ χεὶ τοιαῦτα μέλειν, νῦντας τε καὶ
ημέρα.

KTJ-

Κτῆμα γε εὐπιδευσίᾳ ἀναφαίρεται οὐκεῖ;
Τὸν δὲ Βίον πάλαι ὅλον τε οὐκέτη εὑνέρεψεν αἰών.
Αἴψι συνεῖσθι πεφυκὼς λαοτριβέκχιε πᾶσαι
νοήσει,

Οὓς κρεῖτον μερχθεῖν Φάσκεις ηγουμένοι εἶναι.
Καὶ κλέψοι εὐθα δαλεῖ σοι φύλλα μάρεντα
κόμιζον,
Ως ἀιὲν δάφη, ὄχθη ωδῆ, φύλλα πε-
βάλλει.

Αἴδων μὴν γένοιτο εἰ; ἀρετὴ δέ σε μετέροια
σήσει,
Μάσσαι οὐκέτε Κάρυττεσσι σοι ἀειδῶσσι ἐποίησεν,
Σ' ὧσε μένειν πάντως δὲ καὶ ἀνθρώπων
ὄνομαστον.

Quod cum voto felicis in li-
terarum studiis successus
L. M. reliquit

DAVID LUND.

ΠΡΟ-

I. N. J.

ΠΡΟΑΓΓΛΙΟΝ.

Philosophi maximi nominis ac indubitatæ fidei, solent Metaphysicam extollere præconiis eminentissimis, uti Reginæ, Sapientiæ, Dominiæ ac Principis Scientiarum, nec non Theologiæ & primæ Philosophiæ titulo, partim ob excellentiam & subjecti præstantiam, partim ob ejus universalem naturam & usum, imò etiam propter summam considerationis profunditatem. Et hoc omne rectè; qvia etsi hæc Scientia est per naturam acquisita, & è principiis naturæ hausta, tantâ tamen inter cœteras Philosophicas disciplinas eminet dignitate & subtilitate, ut

A

non

non solum Tirones, sed etiam Peritiores possint, non nisi summo cum labore, in cognitionem ejus veram ac genuinam venire. Difficultatem ac eminentiam ejus eqvidem ego percipio magnam esse, jam cum in amplissimum Philosophiae campum descendo, aliquid specimen editurus de Signo & Signato, ut Affectione Entis secundariâ; quæ licet valde intricata sit materia, animus tamen est mihi, secundum exiguae ingenii vires, hanc declarare ac pensitare, eâ ratione, quâ possum (licet rudi penicillo) per quatvor tantum momenta exponendo, quæ tum Definiti & Definitionis, tum Divisionis indolem breviter exhibent ac enucleant. Interim obnixè à te peto B. Lut hæc levia, cum bonis ac probis censoribus, in bonam digneris interpretari partem, ac æqui boniq; consulere. Ut verò præstare quodammodo possim ea, quæ præstanda erunt, faxit DEUS! cuius opem imploro seqventi precationis

FOR-

25 3 25
FORMULA:

O Pater omnipotens, omnis bonitatis origo,
Adspira incepis, O! DEUS alme meis!
Summe DEUS celi, Summe ac benefactor, in orbe
Cuncta regens verbis, imperioque Tuo;
Conditor es rerum, veri quoque Fonsque Paterque:
Effundas flamen Tu DEUS alme tuum,
In Servum precor, Et sancti sermonis alumnus
Hocce tua laudi uecedere rite queat!!!

MOMENTUM PRIMUM.

§. I.

Ne illotis (ut ajunt) videamus accedere ad declarandam Signi naturam manibus, ac ne precipitemur in errores inexplicabiles, animus nobis est, secundum Methodum rectam ac veram sapientissimorum virorum, oportet significias Signi rationem habere. Verum ne aliqui oriatur scrupulus, lubet ideo præprimis in præliminari tractatu adstruere, hanc materiam considerari debere sub formalí metaphysico; Ita tamen, ut paucis præmitamus dubia, quæ animam objiciendi ac dubitandi, etiam in adversam eundi sententiam, præberc possunt, qualia sunt hæc: Qvod metaphysicæ objectum sit ens incomplexum, verum & reale &c. Signum autem

non sit ens reale, sed modale; nam non habet
revera essentiam, sed afficit tantum eandem,
sicque videtur ens rationis esse, quale parti-
cipare nequit de objecto metaphysicæ; ergo
non debet in primâ Philosophiâ tractatio
institui de Signo: ratio assertionis inde
fluit: quia si Signorum doctrina considerari
deberet in Metaphysia κατ' ἐξονήν tali, cum
oppositio contraria fieret, nam objectum unius
disciplinæ non potest esse ens, cum reale cum
modale. Deinde suboriri possit altera dubi-
tatio ex Agustini Sententiâ, cujus hæc sunt
verba: *Omnis docerina esse debet de rebus &*
signis; Quibus vult indigitare, res & signa
ita à se inuicem differre, uti ens rationis
ab ente vero differt. Cœterum sine prolixitate
verborum ad singula breviter, pro modulo in-
genii, respondebimus. Qvod igitur attinet
dubium (cujus quidem solutio etsi primo in-
citu difficultis videtur, nullis tamen ponderis
ac rationis est) constat, illud niti fallâ hypo-
thefi: nam signum omnino est ens verum ac
reale, qvod ex causis ac effectis signi colligi
potest. pro eujus stabilimento, ita insurgere
placet: Cuicunq; attributa entis positivi essen-
tialia competunt, illud omnino est ens verum:
At Signo verè tali attributa entis competunt,
uti Veritas, Necessitas, Communicabilitas, Per-

manentia, Simplicitas, &c. ergo. Major per se clara est. Minoris probatio facilis etiam: est (α) competit *veritas* Signo, si non semper in essendo, tamen in significando, nam o- mne signum repræsentat suum signatum, juxta normam veritatis primæ, qvod ex collatio- ne partium erui potest. Ulterius, omne signa- tum ac signum debet esse verum, ideo qvia ipsius essentia fundata est in rebus, in qibus veritas locum sibi vendicat, nam secundum veritatem primam ponderantur res. (β) Necessi- tas verò uti affectio Entis, fitribuitur Signo non propriè absoluta, sed conditionata. (γ) Com- municabilitas est affectio propria Signi, illa verò non verbalis, sed realis; nam causa efficiens omnino influit, ut, qvod adhuc caret essen- tiā reali, sit & fiat per communicationem causarum vera essentia h. e. signatum. (δ) Tri- bui non immerito possit signo permanentia, qvia Signatum habet totum suum esse ac $\nu\varphi\iota\sigma\mu\epsilon\nu\omega$ à Signo, & omnes partes qvæ re- quiruntur ad esse signati. (ϵ) Simplicitas etiam ad Signi naturam accedit, restricta non ab- soluta, nam hæc solius DEI est propria: ex qvi- bus facilè percipi potest, Signum esse verum Ens. Qvod verò realis heic oppositio non detur, ostendit ipsa natura oppositorum. Leges nam- que veræ oppositionis statuunt, oppositionem

heri juxta differentias, qvibus opposita dissident; Deinde in eodem, & circa idem subiectum. Neutra harum oppositionum sedem habet hic loci: non juxta differentias, nam signa & res non differunt differentiâ specificâ, sed bene convenire in eodem subiecto possunt, qvia Signa omnino sunt res & entia vera ac positiva. Nec in eodem & circa idem subiectum; ceu omnis acuratè rem considerans intelligere potest. Dubiolum alterum facile explicari potest, si observeretur, vocabula in divisionibus metaphysicis supponi debere pro istis, qvæ suscipiant tales denominationes & utique res sunt; veluti fumus & alia, qvæ denominantur signa; verum si signa res non essent (transcenderent sumta voce rei) hinc nihil essent. Qvod est absurdum. Ad Augustini sententiam respondet recte Zabarella l. i. cap. 7 dicens: Quando distingvimus rem a signo, non propriæ dicimus signum non esse rem, sic enim esset nihil; sed cum rem à signo distingvimus, nihil aliud significare volumus, quād aliquid esse rem tantum & non signum, aliquid vero esse & rem & signum.

§. II.

Melioris ac firmioris certitudinis ergo, in hac materia evolvenda observamus, signorum doctrinam considerari, in actu signato & actu

exercito. Est itaque in actu signato agere de signis, hoc scilicet, in quantum docetur & signatur, quid signum & signatum sit. Hæ consideratio propriè ad metaphysicum spectat, quia ratio signi, ut sic, transcendent omnes particulares scientias. Ratio altera adhuc possit dari pro confirmatione nostræ assertioñis: Aliœ disciplinæ non definiunt, quid communiter sit signum, solum in particulari inquirunt in naturam signi; at metaphysica signum in universalis ratione repræsentat & definitione communi signat; Ergo debet agere propriè de Signis in actu signato.

§. III.

Tractatio Signi in actu exercito pertinet ad varias disciplinas; sic in actu exercito, Theologi agunt de signis sacris, hoc est, de Sacramentis (de signis, sive notis ecclesiæ) de prognosticis extremi judicii. Ita physici agunt de signis pluviarum, terræmotuum, cometerum, & cœteris; ut pronunciat Aristoteles in Meteorol. Dialectici agunt de signis universalitatis & particularitatis in propositione, juxta Arist. de interp. cap. I. de signis, ut sunt materiæ Enthymematum, quod adhuc luculentius videre est apud Arist. 2. prior. cap. 27. Medici agunt de signis valetudinis

dinis & morborum; quā de re habet integrum
librum Averrhoës, ut meminit Zabarella lib. 2.
Metaph. cap. 12. Licet veteres philosophi pa-
rūm aut nihil scripserint de signis verē ta-
libus, nos tamen certò scimus ac rectè statui-
mus de signis in metaphysicā agendum esse in
Actu Signato, ut in loco proprio, vero, &
genuino, ceu paragr. præcedente probavimus.

§. IV.

Hisce ita in præliminari tractatu con-
stitutis ae declaratis, pedem promovemus, ad
δινοματολογίαν Signi, & qvidem præprimis
ad vocis notationem. Datum verō est signo
nomen (ut videtur & ratio rei ipsa indigi-
tat) ex sensu, qvia notitia nostra pro-
pullulat à sensibus, & ideo, ad significanda
sensibilia, qvæ proveniunt ex apprehensu sensi-
bilium, impositum est huic entis affectioni Si-
gni nomen. Sipenitius paulo consideremus rem,
invenimus dictum signum à signando, nam
signum propriè illud menti repræsentat, qvod
revera existit, & respicit qvodcunqve Signa-
tum. Hoc enim importare videtur Græcum
ηγεῖσθαι. Hæc de Etymologia.

§. V.

Jam nobis indolem Homonomiæ animus
est ante oculos ponere: Sumitur enim variis
modis vox Signi, ut in singulis videatur insinuari

ali-

aliqua ratio significandi. Et qvidem late & stricte. Vox *Signa late* accepta notat: I. Ve-
xillum militare, cuius tractatio communis est
Politici & Historicis. II. Significat sydera cœli
& constellationes; imprimis Zodiaci, quæ ex-
inde appellare solent Signiterum. III. impor-
tat in scriptura significationem nunc prodi-
giorum, qvod satis apparet ex Luc. 21 v. 25:
Act. 2. v. 19. Joh. 4. v. 48. Act. 5. 4. & pec-
narum in qvibus singulariter elucet divina
severitas, uti videre est. Exod. 4. v. 17.
cap. 8. v. 6. Nunc intransitive, signum ipsa-
rum rerum (non rei notam) sic Rom.
4. v. 11. signum circumcisionis denotat ipsam
circumcisionem, ita. Matth. 24. v. 30. si-
gnum filii DEI, ipsum filium DEI. Matth.
12. v. 39. signum Jonæ, ipsum Jonam. Hæ o-
mnes acceptancees à nostro instituto sunt
multum alienæ. Accepta *strictè*, notat in ge-
nere id, qvod respicit qvodcunqve signatum,
in specie vero, qvod principio cognitionis
aliqvid repræsentat, qvæ significationes nostri
sunt instituti.

§. VI.

Jam ad tertiam partem ὀνοματολογίας nos-
met accingimus, scilicet *Synonomiam*, sunt
vero synonyma signi hac vice hæc seqventia:
Nota, Imago, Typus. Observandū est signi signi-
fica

ificationem esse Transcendentalem, quatenus
rum rei increatae, cum creatae tribuitur. Esto
nunc breviter dictum de Definito, jam de De-
finitione signi:

MOMENTUM SECUNDUM.

§. I.

Post institutam brevem tractationem *o^{ro}-*
μαθησίας, conferamus nos ad considera-
tionem *περιγμαθησίας* Signi. Placet itaque im-
primis aliorum, deinde nostram definitionem
adducere, & quidem primo loco constituimus
definitiones Augustini, uti antiquissimi Philo-
phi Christiani, quorum prima, quæ habetur
lib. 2. de Doctrina Christ. cap. 1. talis est: Si-
gnum est res præter Speciem, quam ingerit
sensibus, aliquid aliud faciens ex se in cogni-
tionem ejus venire. Alteram ejus videre est in
lib. 1. de princip. Diálect. cap. 5. signum est
quod seipsum sensui, & præter se aliquid ani-
mo repræsentat. Verum nos (pace venerandi
Senis) non possumus hisce definitionibus excel-
lentissimi viri consentire, cum ipsam Signi
naturam ac indolem non bene exprimant; quia
dantur signa, species, conceptusque rerum,
quæ intelligibilia solum sunt, quæ dicuntur
Aristoteli Signa, deinterp. cap. 1. At in Augu-
stini.

Afini Definitione illa solum dicuntur Signa, quæ imprimunt aliquid Sensui. Deinde competunt hæc tantum Signo, sumpto secundum primam suam impositionem, cum tamen dentur Signa, quæ nihil Sensibus, sed solum Intellectui ingerunt.

§. II.

Recensitis ita Definitionibus Augustini, ad recentiorum Philosophorū pedem promotebimus Definitiones, ut intelligatur eo melius Signi natura. Definitur vero à Calovio lib. I. Metaph. cap. xxv. ita: *Signum est quod potentia cognoscendi aliquid repræsentat iisdem verbis, eodemque sensu*, etiam definiunt Frommius, Scheiblerus aliique; ut non opus sit eas hic in lucem proferre. Hanc itaque, ut commodiorem Augustini definitione, nostram facimus.

§. III.

Genus non Signo competit adæquatum, quia de Signo transcendentaliter hac vice agitur, cuius natura, planè abhorret à Generis & Speciei notione. In universalibus enim describendis, sœpè idem per idem effertur, quod hic videmus: *Signum namque dicitur, quod potentia cognoscendi aliquid repræsentat, & quicquid potentia cognoscendi aliquid repræsentat, Signum est.* Differentia desumpta est ab objecto, cum sub-

subintelle^csione Finis. Obiecti materiale ex-
primitur voce *aliquid*, id est quidquid per
Signum à potentia cognoscente apprehenditur.
Formale autem in eo consistit, ut *Signatum* po-
tentia cognoscendi repræsentet actu vel pote-
state. Finis, *Signi* est *Signati* identifica ac genu-
ina repræsentatio. Constitui autem revera
possit subjectum *Signi* duplex, scilicet inhæ-
sionis & perfectionis. Illud tota rerum na-
tura; hoc verò, intellectus & sensus sunt, intel-
lectus ratione notitia, sensus ratione appre-
hensionis & repræsentationis signati coram
intellectu.

§. IV.

Circa allatam definitionem observandum:
(α) Qvod duæ sint habitudines *Signi*, prior
ad rem *Signatam*, posterior ad potentiam
cognoscentem. (β) Qvod per potentiam co-
gnoscentem, heic non *Sensus* duntaxat, sed
etiam intellectus intelligatur. Fromm. m. p. 432.
Quanquam vox *Signi* Primus imposita est
notis istis tantum, quæ sub *Sensum* eadunt,
crescente vero philosophia ampliatus est termi-
nus, ut competat istis etiam notis, quæ non nisi
ab intellectu percipi possunt. γ) Qvod repræ-
sentare hic idem est ac prælens sistere; præsentia
autem ea, quam efficit *Signum*, non tantum
est-

est respectu Signati, quod idealiter praesens
sistitur, Sed & respectu potentiae cognolcentis,
quæ per Signum adest ipsi etiam Signatu. (d)
observandum, vocem representat non restringi
debere, Fromm. m. p. 33. ad Solum actum repræ-
sentandam, quasi ad formale Signi pertineat so-
lum actu representare Signatum potentiae co-
gnoscendi. Cum ad potentiam & actum repræ-
sentandi indifferenter se habeat Signum, adeo
ut Signum sit id quod aliquid vel actu repræ-
sentat, aut representare possit. Nam E. G.
limites, pali, arbores, quibus agri & prata
discernuntur, postquam in Signum posita
sunt, vel ratio Signi ipsis addita est, semper
sunt Signa finium, licet interim per multos
dies, annos mensesque, nemo accedat, qui actu
exinde terminos cognoscat. Qvod tamen vo-
lumus ita intelligi ut haec repræsentatio, quæ
à potentia cognoscente suam originem ha-
bet, Cal.m.p. 625. non sit realis, sed tantum
intentionalis, in quantum e Signo percipit sen-
sus & intellectus Signatum, idq; verè sibi præ-
sens ficit, non quoad rem & esse materiale,
sed quoad speciem & esse ideale.

MO.

MOMENTUM TERTIUM.

§. I.

Jam fausto pede progrediemur ad divisionis
Signi pensitationem. Varietatem Signi ac
diversitatem magnam esse intelligimus, ob va-
riam Signicūm Signato-connexiōnēm, & non u-
num significandi modum. Dividi autem solet
præprimis in naturale & arbitrarium. Na-
turale vero indubitate fidei Virti exprimunt
per id quod naturā cohæret cum Signato: quo-
modo fumus est Signum ignis. Arbitrarium
vero volunt quidam consistere debere in pe-
culiari significacione rei alicujus, ex instituto
vel divino, vel humano. Sed sine ulteriori
meditatione statuimus cum Calvio p. m. 625.
licet omne ens naturale sit arbitrarium, re-
spectu Dei, id tamen demum dicitur Si-
gnum arbitrarium, quod à DEO ad signifi-
candum aliquid ultra esse suum ordinatur.
Ut igitur est Signum gratia divinae

§. II.

Secundò solent dividere Signum in for-
male & instrumentale: Illud est quod immedi-
ate Sine sui cognitione signat: ut Species sen-
siles, intelligibiles. Hoc vero rem mediata signi-
ficat atque ante cognitionem Signati præ-

requirit sui cognitionem. Sic E. G. vestigium Leporis in nive est Signum instrumentale, Cani est Signum formale Leporis. Contra hanc distinctionem hæc & alia objici possunt, (α) quod non videntur Signa formalia esse Signa, quia videtur de ratione signi esse, duplum importare notitiam, alteram sui, alteram rei Signatæ. ut enunciat Augustinus de princip. Dia. cap. 5. ubi ait: *Signum manifestat sensu, Signatum vero animo.* (β) Quid non ista genera Signorum sibi satis opponuntur, quia una eademque res potest esse Signum cum formale, cum instrumentale. At respondemus ad Objectionem primam 1. Signa formalia quæ dicuntur, Signa rectissimè vocari, nam significant aliqvid menti. At in significando consistit ratio signandi, ut id ipsum nomen indigit. 2. per accidentem esse ad rationem signi in genere sumpti, ut in se, priusquam faciat cognosci Signatum, peculiari cognitione apprehendatur ab intellectu. Altera objectio nullius est momenti: Quia laborat falsa hypothesi: nam membra divisionis debent dissentire saltem formaliter; materialiter autem convenire possunt bene. Hinc sequitur prædictam divisionem esse bonam, nihilque absurdum esse si una res sit Signum formale & instrumentale. Dividitur

autem Signum in formale & instrumentale,
 eam ob causam; quod à nobis per conceptum
 cognoscitur aliquid prius ad cognoscendū signa-
 tum, quod vocari debet formale. Deinde est a-
 liquid quod non prius, sed posterius sub ratione
 Signi apprehenditur, id vero est instrumen-
 tale. Signum autem formale continet speciem
 à potentia cognoscente receptam, cuius ope-
 res extraneæ cognoscuntur; Qvia est imago
 Signati, & per modum adjunctorum reci-
 pitur in potentibus cognoscentibus. Signum
 vero instrumentale est instrumentum cogno-
 scendi Signatum, in qvâ appellatione oportet
 admitti Synecdochen; qvia specialiter
 vocatur hoc Signum instrumentale, cum in
 genere omnia Signa possunt dici instrumenta
 cognoscendi Signatum. Discriben itaque quod
 occurrit inter instrumentale & formale Si-
 gnum, est, quod Signum formale sit ens spiri-
 tuale, hoc est. quod primario opere, facit ad
 repræsentandum; At instrumentale Signum
 tale non est; Potissimum autem discriben in
 eo est, qnd Signa instrumentalia oporteat
 prius cognosci, antequam cognoscatur Si-
 gnum. At ad ea, qvæ sunt Signa for-
 malia, non fertur prius cognitio nostræ men-
 sis ad Signum, sed statim ad rem Signatam:
 sic conceperus est signum rei. Videatur in
 Scheib: cap. xxiv. p. m. 366.

§. III.

Tertio, Signum in Doctrinale & non doctrinale distingvunt. Doctrinalis Signi præcipue nomine venit omne, qvō utimur in discendo & docendo. Hoc vero vele est internum, uti conceptus formales, qui cum sint apud omnes iidem, Signa quoque sunt naturalia. Definitionem Conceptus in genere, nefas ducimus præterire. ideo hæc est qualiscunqve: Conceptus est *vōyma*, Ens intellectui repræsentans. Dividitur conceptus in objectivum & formalem (qvæ divisio est nominalis, neutriqva realis) de qvorum definitione vide Scheibler. p. 369. & Fromm. p. 36. &c. pertinet ideo ad hanc contemplationem, conceptus non objectivus, sed formalis. Differentiam horum conceptuum necessum habemus in apicum producere, ut res evadat clarior; quod qvidem in manus assumemus nostras. Datur inter hosce conceptus ambos differentia qvædam realis. (α) nam formalis est in mente, objectivus est extra mentem. (β) formalis conceptus est semper realis & qualitas menti inherens; at objectivus potest etiam esse Ens rationis, ut conceptus chimerae, montis aurei &c. (γ) formalis est semper qualitas mentis; At objectivus omnium generum; Substantiae

Quantitatis &c. **I**ste semper est ens singulare; at obiectivus potest etiam esse universale. Notanter itaque diximus cum Stratemann. lib I. m. cap. XIV. quod conceptus, non obiectivus, sed formalis solum rationem Signum obtineat; quo potentia intellectualis, res intelligibiles, & extra intellectum positas, quasi intra se concipit, & cognoscit. Sunt etiam conceptus, vel rerum, vel verborum, vel notiorum secundarum, sed hæc divisio conceptuum est non realis propriæ sic dicta; de hisce agitur in Fromm. m, cap. xxvi. quorum propter brevitatem temporis, omittemus hac vice enodationem, verum tamen prætermittendum non est, quod notiones secundæ, conceptibus primis non repugnantibus imponantur, nam quodlibet non recipit quodlibet; sic non repugnat voci DEUS, una cum lapide, cincere, & aliis vilissimis rebus ad genus masculinum referrè. dicitur etiam communiter à philosophis, quod per notiones secundas facilitetur veri cognitio & boni introduc̄io; sed nihil aliud his verbis volunt intelligi, quam quod notiones secundæ per modum instrumenti, succurrant utrique facultati. pri-marie animæ rationalis, intellectui scilicet, cuius objectum est verum & voluntati, cuius objectum est bonum. Addi queque potest altera facultas-

facultas animæ secundaria, sermo scilicet, quæmetiam certè notiones secundæ dirigunt ad negotia verum & bonum concernentia. omit-
tendæ nullâ ratione sunt distinctiones illæ conce-
ptus, qvibus distinguitur. I. in medium & ul-
timum vel ultimatum & non ultimatum. Est
vero conceptus medius sive non ultimatus, conce-
ptus vocis, vel soni in voce, qvi formari potest ab
ignaro lingvæ, veluti cum Monialis legit psal-
terium, aut cum idiota audit loqventem lin-
gvæ. Conceptus autem ultimatus est conceptua
rei, qvi exprimitur per vocem, vel exprimi
potest. II. In adæquatum, qvi conceptus ea-
tam rem repræsentat. & non adæquatum, qvi
aliquid illius repræsentat.

§. IV.

Nunc nosmet conferemus ad Signum
doctrinale externum; Definitio cujus hæc esse
potest: Signum Doctrinale externum est Signum
conceptuum, vocum & rerum arbitra-
rium. Hoc vero duplex est; Vox nempe
& Scriptura. ubi observandum, nomen vo-
cis laborare ambiguitate, nam Significat a-
liquo ando sonum animalis, ut ovis, tauri, hæ-
di, leonis &c. constituens objectum auditus;
Aliquo ando idem ac vocabulum, quo sensu A-
ristoteles lib. 1. de interp. cap. 1. de vocibus
logi-

loquitur, & eas distinguit in nomen & verbum, dicitque eas esse Signa conceptuum; quæ posterior acceptio hujus est loci. Vnde definitur vox: quod Signum sit conceptum & rei arbitarium, lingua formatum. Voces esse Signa conceptuum Aristoteles clare dicit loco citato & probatur I. Qvia secus non daretur mendacium, nam mentiri est contra mentem ire, unde si quis voce Significat, quod res est, secus tamen loquitur, ut est in animo, potest quis vocari mendax, ut eruditè, cito Scheiblero, differit Scaliger. Exer. 2. Ex quibus necessario sequitur quod mendacium intrinsece consistat in difformitate vocis ad conceptus quoad eorum notificationem; At si voces debent notificare conceptus, utique horum sunt Signa. 2. Ex necessitate finis, quia si id non esset, nulla posset fieri communicatio consiliorum, doctrinae &c. inter homines: Id enim fieri non potest, nisi nostros conceptus alijs notificeamus. At non possumus nostros conceptus immediate aliis imprimere, prout id ab Angelis fieri dicitur, qui ob id etiam nullo sermone opus habent; ergo oportet ut id fiat a nobis per aliud, veluti vocem, Scriptionem &c. Ideo tum voces notificant prius occultos conceptus. Observandum autem. I. vocem semper presupponere conceptum, quem vox Signi-

gnificat, & illum conceptum non necessariò esse conceptum ultimum: sed satis esse si sit conceptus medius, qvia ille, ut antea vidi-
mus, est conceptus vocis. II. voces Signi-
ficare omnino res. Cujus veritas inde con-
stat; Nam id omne vocatur *Signum alicujus*,
per quod ducimur in illius cognitionem. At
per voces ducimur in rerum cognitionem.
ergo rerum sunt *Signa*. III. Voces esse Si-
gna arbitraria non naturalia. Etsi negativam
hujus assertionis quidam conati sint defen-
dere; I. De vocibus in genere, inde, qvia ser-
mo homini est naturalis, oportet igitur &
vocem esse naturalem, qva loquamur. II. Ro-
boratur ista assertio, quod secus Bruta esse
perfectiora hominibus, cum suarum passionum
Signa habeant naturalia. Verum nobis in
adversam ire placet sententiam, statuendo. voces
esse *Signa* arbitraria, juxta Aristotelem, qui
aperte de interpr. cap. 2. & 4. tradit voces
esse ομανηδες κατα συνηκην. Qvia si es-
sent *Signa* naturalia voces, tum apud omnes
essent eadem, & omnibus idem Significarent.
Signum alterum Doctrinale externum, Scri-
ptura est, *Signum rei*, *conceptus* & *vocis* arbi-
trarium, actu *Scribendi* formatum

§. V.

Signo Doctrinali ita pensitato, iam transsum
itum facimus, ad non Doctrinalis Signi con-
siderationem; cujus talis à Philosophis tra-
dita est definitio: Non doctrinale Signum
est, cujus nullus haberi possit in modo do-
cendi & discendi usus, ut sunt hinnitus, mu-
gitus, Latratus &c. Non enim dicuntur
propterea non doctrinalia Signa, quasi ex iis
nihil possimus discere, cum eo ipso dum Signant,
informetur intellectus de Signato; sed quia
ipsi non utimur in modo docendi κατεξοχήν
ita dicto, qui conceptu, voce & scriptis absolvitur.

§. VI.

Quarto, Signum est vel manifestativum
solum, quod non in sermone supponit pro re,
sed manifestat tantum & notificat rem; sic
voces sunt Signa nostrorum conceptuum. A-
liud vero suppositivum simul, quod & rem
manifestat, & pro ea in oratione ponitur, ut
vox homo. Hinc obiter intelligitur, de quo
inter Logicos multum disputatur; Sc: Utrum
voces sint Signa rerum, an conceptuum? U-
trumque enim dici potest: Signa sunt manife-
stativa & suppositiva rerum: conceptuum autem
non nisi manifestativa.

§. VII-

Qvinto dividi solet Signum in Significativum & Exhibitivum, Græcis οὐμαντικὸν
καὶ μεταδοτικὸν. οὐμαντικὸν ita qvidam defini-
nire solent, ut sit rei absentis, v. gr. mappa
apposita in Signum futuri prandii. Vel qvod
tancum Significat, & non tamen exhibet Si-
gnatum, ut hædera vini vendibilis. Nudi hoc
Signum, nomine venit. I. non propter defectum
significandi (alias non esset Signum) sed pro-
pter defectum exhibitionis. II. Eam ob causam
appellatur nudum, qvia non exhibet rem ipsam
verè & realiter, sed repræsentat tantum ean-
dem idealiter. Describi solet μεταδοτικὸν si-
gnum à qvibusdam hac descriptione: μεταδοτικὸν
est, qvod exhibet id qvod significat. Qvidam
ita: μεταδοτικὸν Signum est, qvod exhibet insu-
per rem præsentem. Talia Signa sunt Sacra-
menta. Ita panis & vinum in S. Eucharistia,
sunt Signa exhibitiva corporis Christi & san-
gvinis ejus.

Usu receptum est. sextò, dividere Signum
in notificans, qvod rem ignotam indicat &
notam facit; ut hædera vinum venale; & hoc
iterum in necessarium, Græcis præcipue dictum
τεκμήριον, qvod rem infallibiliter notificat, &

contingens quod Gr̄ecis dicitur *éikōs*, contingenter & probabiliter, per verisimilitudinem tantum aliquid indicans. Deinde commonefaciens, quod notitiam rei cognitae conservat & renovat, denique ob-signans, quod rem cognitam ob-signat & confirmat.

§. IX.

Septimò, Signum aliud est Theoreticum, aliud Practicum, illud autem tantum significat & nihil aliud per se efficit; hoc non tantum signat aliquid, sed per se efficit simul per positivum influxum.

§. X.

Porrò octavo dispesci solet Signum in Rememorativum, Demonstrativum & Prognosticum. Illud signat rem præteritam, eamq; revocat in memoriam. Istud rei præsentis signativum est. Hoc nimirum prognosticum, rei futuræ significativum.

§. XI.

Est denique nonò Signum vel actuale, quod significat actu aliquid; Vel aptitudinale, quod ad Signandum est aptum. Et Decimò in improprium & proprium dividitur; Illud significat, sed non tamen ad hoc Signandum per se institutum est, vel à naturâ vel aliunde. Quales sunt effectus causatum; E.G. Eclipseis lunæ signatur.

terram, inter lunam & solem interpositam esse. Hoc nimirum proprium est quod & Signat & ad hoc institutum est ut significet. Hac ratione species sensiles, & intelligibles, conceptus & voces, Signa propria auditunt, quia ad id ordinata sunt ut aliquid signent. Haec de divisione Signi sunt dicta. jam de Signato, quod proponit

MOMENTUM QVARTUM.

Pensatis ac declaratis ita iis, quae naturam Signi concernunt, progrediemur jam ad expressionem Signati. Definitio qualiscunq; haec esse potest. Signatum est quod potentia cognoscendi, per Signum representatur. Ubi Observandum primò. Signum non esse Signatum, formaliter sumptum, quia tum accipiuntur pro ipsis relativè oppositis, sed si consideretur Signum materialiter, idem potest esse Signum & Signatum, quia tum pro rebus substratis accipitur, quibus istæ denominationes competunt: Nam quod importat vox Signi formaliter, id non significat vox Signati. Secundò: Signatum est quod vel quo. Illud est res, ad quam significandam ordinatur Signum: hoc est medium, quo res significatur: sic voces sunt Symbola conceptuum, conceptus rerum. Reliqua quae ad Signati naturam spe-

Estant, ex deductione Signi facile percipi possunt, Tantum Itaque esto breviter hac vice dictum de Signi, tum Signati indole.

*Loco coronidū binas saltem addemus Quæstiones,
ut errorum etiam dispellantur turbines.*

PRIOR QUÆSTIO.

An inter Signum & Signatum sit vera relatione Prædicamentalis, an Transcendentialis?

Scotus, Bonaventura & alii ajunt, rationem Signi consistere, in verâ & propeciè sic dictâ relatione prædicamentali. Verum nos cum Scheiblero contrarium statuimus, & ob id affirmamus Quæstionis posterius membrum, adducti hisce rationibus: 1. Signum juxta respectum ad potentiam; non habet aliud quam ut sit cognoscibile, sive ut sit objectum cognitionis; Objectum vero ad potentiam destinatur vera relatione prædicamentali. Si vero respectum haberet prædicamentalem, ipsa potentia oportaret esse in prædicamentali relatione, quod est absurdum; ratio hæc est: nam potentia cognoscitiva, de qua sermo est, est in prædicamento qualitatis, nullo autem modo in relationis. 2. Certum enim est quod Signum non constituitur, per Prædicamento saltem relationem ad Signatum, quia Si-

gnum ut sic, praesindit etiam ab arbitrario Signo. At Signum arbitrorium non potest constitui per addititiam relationem realem, nam arbitrorium quia tale est, non potest facere realia entia, ideoque nec relationes Atque sic cum ipsa ratio manifestandi aliud, omnino importet relationem ad aliud, seqvi necesse est, tum respectum a Signo ad Signatum, esse superioris ordinis sc. transcendentalis. Qvia praeter praedicamentalem respectum, non est alius quam transcendentalis.

QVÆSTIO POSTERIOR.

An conceptus sint apud omnes iidem?

Res. cum Frommio: Distingvendum esse inter conceptus rerum, verborum & notionum secundarum. Conceptus rerum sunt apud omnes iidem h.e. similes, Qvia si essentia rerum ubique eadem apud omnes manent, imagines essentiarum, quas conceptus continet, etiam oportet easdem esse ubique, hac tamen cum cautione, qvatenus conceptus recte respondent rebus, quibus enunciant id quod res est. Porro ut verba non sunt apud omnes gentes eadem, ita nec verborum Conceptus sunt iidem. Qvo supposito vix conceptuum harmoniam apud omnes impetrabimus. Sed nec conceptus notionum secundarum, sunt apud omnes iidem, cum multi prorsus naturam earum, nondum expla-

exploratam habeant. Hisce ita prælibatis, affirmativam tuemur quæstionis cum Aristotele, qui ait (allegante Scheiblero) lib. i. Interp. cap. i. conceptus apud omnes esse eosdem, sed voces diversas, unde luculenter patet: unitatem conceptuum dari, nam conceptus continet imagines rerum, & proinde res sunt exemplaria, à quibus formantur conceptus; Ac res apud omnes sunt eadem, neque in diversis nationibus essentiae sunt diversæ. E. gr. eadem videlicet res est (etsi aliis verbis) quam Germanus dicit Mensch. Latinus Homo. Græcus άνθρωπος. Hebreus מְנֻשָּׁה. observandum autem intelligi debere conceptum identitatem apud omnes, non de identitate numerica, sed de similitudine conceptuum in ordine ad res.

Vela trahere opus habemus, ne afferat tamen
dium B. LECTURIS hæc opella nostra;
dicimus idcirco :

**Gloria sit Patri, Gnato sit Gloria Sancto!
Gloria Spiritui, Triadi sit Gloria Sacra!**

ERRATA Ita corrigi possunt:

Pag. 4. pro Metaphysia, lege Metaphysica eadem pag.
lege pro Agustini Augustini. ead. p. lege primum dubium.
ead. pag lege nullius. pag. 5. lege pro vertias veritas. pag. 6.
opposita lege pro oposita, pag. 11. lege transcendentia
pag. 16. p. 2. lege instrumentale. p. 13. lege pro
respectu, respectu item pro respectu, respectu.

COROLLARIA

- I. Res eadem diversis signis apparere potest.
- II. Notæ sunt notiores notato.
- III. Signa ex instituto non tantum significantis istis, qui legitime illis utuntur, sed etiam omnibus,
- IV. Typus & antitypus non significant, rem eandem.
- V. Illud principium carthesianorum:
Ego cogito, Ergo sum: Non est universale primum principium, quia, non est virissimum, ac natura notissimum.
- VI. Qvod Homo debet dubitare de omnibus rebus, & qvod dubitatio sit proprietas animæ rationalis, neque ex ratione, neque ex sacrâ Paginâ demonstrari potest.
- VII. Colores sunt verè reales, neutiquam imaginarii; Nam habent quoad esse proprium, existentiam extra intellectum.

E **In**

In Javēnem
Integritate vite, eruditionique & morum
politurā pereximum,

DN. ISACUM LAURBECCHIUM,
Artium Liberalium Studiosum perindustrium,
& Consangvineum honorandum ; disputatione
publicâ, DE SIGNO & SIGNATO, perdoctè
differentem ;

Placuit Summo Numini, singula creatura-
rum regna certis beare divitiis. Ita Cœle-
stes faces siderum cum cæteris pulchrâ conve-
njunt simplicitate; terrestria, pro gradu densi-
tatis ac raritatis, mira exhibent Schemata. A-
ëreos qvoq; fulminum jactus Naturæ auctor
dissipat, & in naturæ bonum ordinat motus ven-
torum. Hæc mundi miracula/ hæc magnalia
DEI ! in qvorum naturisque, lîte & concordia
explicandâ, candida vetustas sudârat; Seculum
qvoque nostrum, & futura tempora desuda-
bunt. Quo nomine laudo magnam ingenii tui
industriam, Summumq; Numen ardenter rogo,
faustè jugiterq; secundet hoc tuum institutum,
qvod ostendis etiam in consignandâ de Signa
& Signato Dissertatione, charactere egregio pro-
cedens. Quemadmodum nulla eruditio est sine
virtute, ita virtutum complementum est con-
stantia, qvæ omnes ietus fortunæ, pravorum
hominum dictoria, & ipsius diaboli furias, gene-
rofa

rosa mente docet contemnere. Qvam tibi hæc
vitæ vehementer commendo, ut ad Patris tui &c
cognatorum lætitiam, Reip: Patriæ Emolu-
mentum, nec non in cuiuspius decus maximum
vergat. Sic ex animo

vovet
H: Söderberg.

NEANIA

Πάνυ δικαίω τὸν τρόπον, τῷ τῆς Φύσεως ἐυμοίρῳ
λαχόντι, πε καὶ τῷ ωθεῖ τὰ μαζήματα
φιλοσοφεῖν,

Κυρ. ΙΣΑΑΚ ΛΑΟΤΡΒΗΚΧΙΩ,
Φίλῳ μη καὶ συνεργάτῃ τοπίσαν ἀγαπητῷ
καὶ πολυτιμήτῳ.

ΕΤΚΤΙΚΟΝ ΕΠΙΧΑΡΜΑ.

Τί δαι συνήδομαι πν; | Μόλις ποδὶ μὴν ἔρδει.
Φιλομῶσε Φέροιτ', ἵδε
Τίνη ὅπιστρε φειαν
Καλευλογῶ σέθεν εῦν;
Ἐπέκεν ἀιτῶς τει
Μόλις ποδὶ μὴν ἔρδει.
Οἵ δὲ ὅτ' εἰσάπαξ γε
Ἐπινεῖσις πελέσκει,
Ἄπειρος Βρεβεῖα δάσαι
Ἄμελει εὐ οὔτερω Σοι,
Δέιοθ' επεῖρε, ἔωθλά.

Αἴρ' εὖν συνήδομεῖ τοι,
Προκοπῆς πεκ' ιχύος τῆς
Φύσεως, Θεόν θ' ὑπεὶ τῷ
Άλεωρά ἔσθ' ἀπάντων,
Σεβάζομεῖς ἀφίητω,
Ίν' ητὶ ἐυλυγῆσο
Προσαιρέσοις κρατίσαις
Σεοδεν, πέραστρι Αἴσιλλων
Ἐρέφησε σοῖο κόρον
Ἄγων κε παινίφι
Τεῦν πόγ' εύχετ' αἰν.

MATTHIAS SALINILLIS.

AD

*Literarum præstantiâ & morum elegantia
commendabilem,*

DN. ISACUM LAURBECHIUM,
Fautorem & amicum in paucis di-
lectum.

Quid valeat virtus, labor indefessus,
ISACE

Ostendis, soboles æmula tota Patris.

Etsi nam primæ crescens ætate juventæ
Attamen ex æquas viribus alta tuis.
Ipse felici, LAURBECHI ad maxi-
ma nate;

I faustus, temet quò tua fata vocant.
Sis sospes, salvus, vigeas dulcedo pa-
rentum

Det DEUS, ut voveo, prospera cun-
cta tibi!!!

*Hæc gratulabundus scripsit
AND. Bange.*

